

Στουτγάρδη, 11.12.2021

Αγαπητέ Χαρίλαε Ερμείδη, πρόεδρε της Ένωσης Θυμάτων Καλαβρυτινού Ολοκαυτώματος

Ως απόδημοι παρακολουθούμε αυτές τις ημέρες μέσω διαδικτύου τις εκδηλώσεις που διοργανώνει η πόλη των Καλαβρύτων προς τιμήν αυτών που εκτέλεσαν οι Ναζί στην περιοχή σας. Βρισκόμαστε με τις σκέψεις μας κοντά σας. Και όλοι ευχόμαστε, αλλά και αγωνιζόμαστε, να μην ζήσει η ανθρωπότητα ποτέ ξανά άλλα Καλάβρυτα. Όπως σου είπα στην μικρή τηλεφωνική μας επαφή, στα Καλάβρυτα ήρθα για πρώτη φορά στις 7 Οκτωβρίου του 2002. Τότε κρατούσα μαζί μου και το βιβλίο του Χέρμαν-Φρανκ Μάγερ «Από την Βιέννη ως τα Καλάβρυτα». Με τον κ. Μάγερ, αυτόν τον μεγάλο «ψάχτη», τον ερευνητή της αλήθειας, είχα μέχρι τον απρόοπτο θάνατό του (2009) στενή επαφή. Σήμερα ξαναπήρα το βιβλίο του στα χέρια μου και βλέποντας την υπογραφή του Βασίλη αμέσως με μετέφερε πίσω στις 7 Οκτωβρίου του 2002. Ξαναέζησα μετά από 19 χρόνια αυτήν την ημέρα. Νοητά μαζί με τον Βασίλη ξαναπέρασα από όλα τα μέρη που τότε επισκεφτήκαμε, και από τους διαλόγους και συζητήσεις που τότε κάναμε, διαπίστωσα πως δεν έχω ξεχάσει ούτε μία λέξη. Και κάπως με έπιασαν τύψεις συνειδήσεως. Γιατί δεν ξαναείδα μέχρι σήμερα αυτόν τον γεμάτο ευγένεια Καλαβρυτινό; Του υπόσχομαι ότι το επόμενο καλοκαίρι θα επισκεφτώ πάλι τα Καλάβρυτα και εύχομαι η καλύβα του Βασίλη να μην έχει γκρεμιστεί (βλ. παρακάτω).

Τον Φρανκ Μάγερ τον γνώρισα στις 10 Ιουλίου 2002 στην Στουτγάρδη όταν έκανε την παρουσίαση του βιβλίου του. Διάβασα το βιβλίο του σε πολύ σύντομο χρόνο και αμέσως του έστειλα την βιβλιοκριτική μου. Τρεις μήνες αργότερα στις 7. Οκτωβρίου 2002 επισκέφτηκα τα Καλάβρυτα. Μόλις έφτασα στην πόλη ρώτησα τον πρώτο Καλαβρυτινό που συνάντησα, τον Βασίλη (βλ. scan 374), να μου πει πως θα πάω στο «σταματημένο» ρολόι. Αυτός βλέποντας τις γερμανικές πινακίδες του αυτοκινήτου μου, με κοιτούσε περίεργα, δεν έβγαλε μιλιά και ούτε έκανε ένα βήμα να με πλησιάσει. Κατάλαβα το πρόβλημά του και του είπα αμέσως ότι είμαι Έλληνας. Τότε σιγά-σιγά και με βαριά βήματα με πλησίασε. Άνοιξε την πόρτα και μπήκε στο αυτοκίνητο. Αλλά από μιλιά, τίποτα. Βλέπει το βιβλίο του Μάγερ που το είχα στο κάθισμα. Το παίρνει και αρχίζει να το ξεφυλλίζει. «Αυτός είναι ο Βελουχιώτης» τον άκουσα να λέει. Ήταν οι πρώτες του λέξεις. Ένοιωσα μια ανακούφιση γιατί είχα ήδη αρχίσει να σκέπτομαι τα χειρότερα. Μείναμε όλη την ημέρα μαζί και με το βιβλίο στο χέρι επισκεφτήκαμε όλα τα μαρτυρικά μέρη της πόλης και πολλούς επιζώντες, που ήταν τότε, Δεκέμβρη του 1943, μαθητές. Ορισμένους τους ανακάλυψε, όπως και τον Βελουχιώτη, από τις φωτογραφίες του βιβλίου. Μόλις επισκεπτόμασταν έναν επιζώντα ή όταν συναντούσαμε κάποιον στο δρόμο, ο Βασίλης φοβούμενος μήπως με περάσουν για Γερμανό και του κάνουν καμιά παράξενη ερώτηση, τους προλάβαινε και το πρώτο που τους έλεγε: Αυτός, εγώ δηλαδή, είναι Έλληνας. Μου έκανε εντύπωση. Τα αντί-γερμανικά συναισθήματα και ο πόνος της εκτέλεσης είναι βαθιά ριζωμένα στις ψυχές των ανθρώπων. Η μεταπολεμική Γερμανία, δεν προσπάθησε, δεν κατάφερε ή δεν ήθελε να διακόψει μια για πάντα με τους Ναζί και να ξεκινήσει κάτι το καινούργιο. Όλοι οι Ναζί, όπως και στην Ελλάδα όλοι οι Φίλο-Ναζί επηρέαζαν και διαμόρφωναν, μέχρι και στα μέσα της δεκαετίας του 1970, την πολιτική της Γερμανίας και της Ελλάδας. Έτσι και πολλοί Έλληνες και κυρίως αυτοί των μαρτυρικών χωριών, γνωρίζουν τους Γερμανούς μόνο από τα εγκλήματα που διέπραξαν στα Καλάβρυτα, στο Δίστομο, στο Κομμένο, στις Λυγκιάδες και στα τόσα άλλα μαρτυρικά χωριά. Στην

προσπάθειά μου να παρουσιάσω και μια άλλη πλευρά της Γερμανίας, που οπωσδήποτε υπάρχει, η απάντηση ήταν ξεκάθαρη: «Οι Γερμανοί δεν αλλάζουν». Μάλιστα ένας επιζώντας αρνήθηκε να καθίσει στο τραπέζι μας. Ο Βασίλης μου είπε, πως φοβήθηκε μήπως μιλήσουμε γερμανικά. «Δεν τα μπορεί, δεν τα αντέχει, τα γερμανικά» Και τέτοιοι υπάρχουν πολλοί, μου είπε. Δύο μαυροφόρες γυναίκες όταν προσπάθησα να τις πλησιάσω, γύρισαν απότομα πίσω και τρέχοντας απομακρύνθηκαν από μένα. «Αυτές έχουν σαλέψει και ψάχνουν όλη την ημέρα να βρουν τους δικούς τους», μου είπε ο Βασίλης.

Όλοι οι συνομιλητές μας, ρωτούσαν να μάθουν αν έχουν αλλάξει οι σημερινοί Γερμανοί. Και όλοι έπαιρναν το βιβλίο στα χέρια τους και το ξεφύλλιζαν. Αργά το βράδυ πήγαμε στο σπίτι του Βασίλη. Προτού όμως μπούμε στο καινούργιο του το σπίτι μπήκαμε σε μια διπλανή καλύβα. «Μου λένε τα παιδιά μου να την γκρεμίσω. Και εγώ τους λέω. Όσο ζω η καλύβα δεν θα γκρεμιστεί» (σ. εύχομαι να την ξαναδώ). Και συνέχισε. «Εκείνη την μαύρη μέρα ένας βαριά τραυματισμένος έφτασε κούτσα-κούτσα με ένα μπαστούνακι εδώ σε τούτην την καλύβα. Ήταν ένας από τους 13 που γλύτωσαν από τις σφαίρες των Ναζί στο Λόφο του Καππή. Τον βάλουμε κοντά στο τζάκι, του πλύναμε τις πληγές και μετά αφού δεν είχαμε κανένα άλλο φάρμακο ρίξαμε στις πληγές πολλή στάχτη και τις δέσαμε με κουρελόπανα». Η καλύβα έσωσε τη ζωή αυτού του ανθρώπου. Και μετά μου έδειξε όλα τα πράγματα που είχε στην καλύβα. «Αυτό εκεί στον τοίχο είναι το μπαστούνακι του τραυματία. Ήρθαν από το Μουσείο και θέλησαν να το πάρουν, αλλά εγώ τους είπα μετά τον θάνατό μου. Θέλω να κρατήσω την καλύβα έτσι όπως ήταν εκείνη την μαύρη μέρα στις 13 Δεκέμβρη του 1943.».

Έμεινα στο σπίτι του και μου διηγείτο φρικτά γεγονότα μέχρι αργά την νύχτα. Μου πρότεινε να μείνω και να με φιλοξενήσει. Έφυγα για Τρίπολη και εν συνεχεία για τον Άγιο Πέτρο κατά τις 2 η ώρα το πρωί. Και ήμουν σίγουρος, πως αυτή η μέρα θα μου έμενε σε όλη μου την ζωή αξέχαστη. Ευχαριστώ Φρανκ Μάγερ. Ευχαριστώ Βασίλη.

Όλα αυτά τα γράφω πρώτον για να τιμήσω τους ανθρώπους που κατά την διάρκεια της ναζιστικής κατοχής έχασαν άδικα την ζωή τους και δεύτερον επειδή αυτές τις μέρες γίνεται πολλή συζήτηση για το φιλμ «Καλάβρυτα 1943». Θέλω να αποδείξω και να πείσω τον αναγνώστη αυτών σειρών πως άλλο πράγμα είναι να βλέπεις ένα φιλμ, ένα ντοκιμαντέρ ή να διαβάζεις ένα βιβλίο για έναν μαρτυρικό τόπο και άλλο να περπατάς πάνω στα χώματα αυτού του μαρτυρικού τόπου. Και θέλω να απευθυνθώ σε όλους αυτούς τους Έλληνες, που όλο και λένε ότι θέλουν να πάνε στα Καλάβρυτα, στο Δίστομο, στο Κομμένο, στις Λιγκιάδες και στα τόσα άλλα μαρτυρικά χωριά, αλλά και πάντα βρίσκουν μια δικαιολογία.

Πάρτε λοιπόν την απόφαση και επισκεφτείτε με τα παιδιά σας ένα τέτοιο τόπο. Και ας ξεκινήσετε από τον πιο κοντινό τόπο. Πχ. οι χωριανοί μου, οι Αγιοπετρίτες της Αρκαδίας, ας ενδιαφερθούν να μάθουν για το έγκλημα στο Ξεροκάμπι της Μαλεβής όπου οι Ναζί εκτέλεσαν 48, μέσα σε αυτούς οι δυο παππούδες μου και οι 46 στενοί συγγενείς.

Και αν θέλουμε να «προκάνουμε», όπως έλεγε ο αξέχαστος συνονόματός σου Χαρίλαε, να συναντήσουμε και να κουβεντιάσουμε με τους τελευταίους επιζώντες, πρέπει να βιαστούμε. Δεν έχουμε χρόνο για δικαιολογίες.

Δρ. Κωνσταντίνος Καρράς,

ΣΑΕ-Δίκτυο Επιστημόνων και Διανοουμένων.

Πρώην πρόεδρος της Ομοσπονδίας Ελληνικών Κοινοτήτων Γερμανίας ΟΕΚ και της Ένωσης Ελλήνων Επιστημόνων και Διανοουμένων Βάδης-Βυρτεμβέργης

Stuttgart, 11.12.2021

Sehr geehrter Harilae Ermidis,
Präsident der Vereinigung der Holocaust-Opfer von Kalavryta

Als Auswanderer verfolgen wir in diesen Tagen über das Internet die von der Stadt Kalavryta organisierten Veranstaltungen zu Ehren der von den Nazis in Ihrer Region hingerichteten Menschen. Unsere Gedanken sind bei Ihnen. Und wir alle wünschen uns, und setzen wir uns ein, dass die Menschheit nie wieder andere Kalavryta erleben wird.

Wie ich Ihnen bei unserem kurzen telefonischen Kontakt sagte, kam ich am 7. Oktober 2002 zum ersten Mal nach Kalavryta. Damals hatte ich auch das Buch "Von Wien nach Kalavryta" von Herman-Frank Mayer dabei. Ich stand in engem Kontakt mit Herrn Mayer, diesem großen "Sucher", dem Erforscher der Wahrheit, bis zu seinem unerwarteten Tod (2009). Heute nahm ich sein Buch wieder in die Hand, und als ich Vasilis' Unterschrift sah, fühlte ich mich sofort an den 7. Oktober 2002 erinnert. Ich habe diesen Tag nach 19 Jahren wieder erlebt. Ich habe mit Vasilis alle Orte, die wir damals besucht haben, noch einmal gedanklich durchgespielt, und bei den Dialogen und Gesprächen, die wir damals geführt haben, habe ich kein einziges Wort vergessen. Und irgendwie wurde ich von Gewissensbissen geplagt. Warum habe ich diesen freundlichen Kalabresen bis heute nicht wiedergesehen? Ich verspreche ihm, dass ich Kalavryta im nächsten Sommer wieder besuchen werde und hoffe, dass die Hütte von Vassilis noch nicht abgerissen wurde (siehe unten).

Ich traf Frank Mayer am 10. Juli 2002 in Stuttgart, als er sein Buch vorstellte. Ich habe sein Buch in sehr kurzer Zeit gelesen und ihm sofort meine Buchbesprechung geschickt. Drei Monate später, am 7. Oktober 2002 besuchte ich Kalavryta. Sobald ich in der Stadt ankam, bat ich den ersten Kalavrytianer, den ich traf, Vassilis (siehe Scan 374), mir zu sagen, wie ich zu der "angehaltenen" Uhr komme. Als er die deutschen Nummernschilder meines Autos sah, schaute er mich seltsam an, gab keinen Laut von sich und machte nicht einmal einen Schritt auf mich zu. Ich verstand sein Problem und sagte ihm sofort, dass ich Grieche sei. Dann kam er langsam und mit schweren Schritten auf mich zu. Er öffnete die Tür und stieg ins Auto ein. Aber einen Ton gab er nicht raus. Er sieht das Buch von Meyer, das ich auf dem Sitz hatte. Er nimmt es in die Hand und beginnt darin zu blättern. "Das ist Veluhiotis", hörte ich ihn sagen. Es waren seine ersten Worte. Ich war erleichtert, denn ich hatte schon mit dem Schlimmsten gerechnet. Wir blieben den ganzen Tag zusammen und besuchten mit dem Buch in der Hand alle Märtyrerstätten der Stadt und viele Überlebende, die damals, im Dezember 1943, Schüler waren. Einige von ihnen entdeckte er, wie Veluhiotis, anhand der Fotos im Buch. Sobald wir einen Überlebenden besuchten oder jemandem auf der Straße begegneten, holte Vassilis sie ein und erzählte sofort, dass ich Grieche bin. Er befürchtete, sie könnten mich mit einem Deutschen verwechseln und ihm seltsame Fragen stellen: Ich war überrascht. Antideutsche Gefühle und der Schmerz der Hinrichtung sind tief in den Seelen der Menschen verwurzelt. Das Nachkriegsdeutschland hat weder versucht, noch wollte es mit den Nazis ein für alle Mal brechen und etwas Neues beginnen. Alle Nazis, wie auch in Griechenland alle Philo-Nazis, beeinflussten und prägten bis Mitte der 1970er Jahre die Politik in Deutschland und Griechenland. So kennen viele Griechen, vor allem die Bewohner der Märtyrerdörfer, die Deutschen nur von den Verbrechen, die sie in Kalavryta, Distomo, Kommemo, Lygiades und vielen anderen Märtyrerdörfern begangen haben. Bei meinem Versuch, eine andere Seite

Deutschlands zu zeigen, die es durchaus gibt, war die Antwort klar: "Die Deutschen ändern sich nicht."

Ein Überlebender weigerte sich sogar, an unserem Tisch Platz zu nehmen. Vassilis sagte mir, er habe Angst, dass wir Deutsch sprechen könnten. "Er kann kein Deutsch hören, er hält es nicht aus", und es gibt viele solcher Leute, sagte er mir. Als ich versuchte, mich ihnen zu nähern, drehten sich zwei schwarz gekleidete Frauen abrupt um und liefen schnell vor mir weg. "Sie sind verrückt geworden und den ganzen Tag suchen, um ihre eigenen zu finden", sagte mir Vassilis.

Alle unsere Gesprächspartner wollten wissen, ob sich die Deutschen von heute verändert haben. Und sie alle nahmen das Buch in die Hand und blätterten darin. Am späten Abend gingen wir zum Haus von Vassilis. Doch bevor wir sein neues Haus betraten, gingen wir in eine Hütte nebenan. "Meine Kinder sagen mir, ich soll es abreißen. Und ich sage es ihnen. Solange ich lebe, wird die Hütte nicht abgerissen werden" (s. hoffentlich steht sie noch). Und er fuhr fort. "An jenem schwarzen Tag kam ein schwer verwundeter Mann mit einem Stock humpelnd hierher zu dieser Hütte. Er war einer der 13, die den Kugeln der Nazis auf dem Kappi Hügel entkamen. Wir legten ihn in die Nähe des Feuerkamins, wuschen seine Wunden, und dann, da wir keine andere Medizin hatten, schütteten wir viel Asche auf die Wunden und verbanden sie mit Lappen." Die Hütte hat diesem Mann das Leben gerettet. Und dann zeigte er mir all die Dinge, die er in der Hütte hatte. "Das da an der Wand ist der Stock des Verwundeten. Sie kamen vom Museum und wollten es mitnehmen, aber ich habe es ihnen erst nach meinem Tod gesagt. Ich möchte, dass die Hütte so bleibt, wie sie an diesem dunklen Tag am 13. Dezember 1943 war.

Ich blieb bei ihm zu Hause und er erzählte mir bis spät in die Nacht hinein die schrecklichen Ereignisse. Er bot mir an, zu bleiben und sein Gast zu sein. Ich fuhr aber gegen 2 Uhr morgens nach Tripolis und dann nach Agios Petros. Und ich war mir sicher, dass dieser Tag für den Rest meines Lebens unvergesslich bleiben würde. Vielen Dank, Frank Mayer. Vielen Dank, Vasilis.

Ich schreibe dies alles zum einen, um die Menschen zu ehren, die während der Nazi-Besatzung zu Unrecht ihr Leben verloren haben, und zum anderen, weil in diesen Tagen viel über den Film "Kalavryta 1943" diskutiert wird. Ich möchte den Lesern dieser Zeilen beweisen und sie davon überzeugen, dass es eine Sache ist, einen Film oder einen Dokumentarfilm zu sehen oder ein Buch über einen Märtyrerort zu lesen, und eine andere, den Boden dieses Märtyrerortes zu betreten. Und ich möchte mich an all jene Griechen wenden, die immer sagen, dass sie nach Kalavryta, Distomo, Kommemo, Ligiades und so viele andere Märtyrerdörfer fahren wollen, aber sie finden immer eine Ausrede, um dies nicht zu tun .

Also fassen Sie den Entschluss und besuchen Sie einen solchen Ort mit Ihren Kindern. Fangen Sie mit dem nächstgelegenen Ort an. Meine Dorfbewohner, die Agiopetriten von Arkadien, sollten zum Beispiel daran interessiert sein, etwas über das Verbrechen in Xerokampi nahe der Kloster Malevi, zu erfahren, wo die Nazis 48 Personen hingerichtet haben, darunter meine beiden Großväter und 46 enge Verwandte.

Und wenn wir "es schaffen wollen", wie dein unvergesslicher Namensvetter Harilaos zu sagen pflegte, die letzten Überlebenden zu treffen und mit ihnen zu plaudern, müssen wir uns beeilen. Wir haben keine Zeit für Ausreden.

Dr. Konstantin Karras,
SAE-Netz von Wissenschaftlern und Intellektuellen.
Ehemaliger Präsident der Föderation der Griechischen Gemeinden in Deutschland OEK und der Vereinigung Griechischer Wissenschaftler und Intellektueller in Baden-Württemberg.